

COMUNITATEA CA PREMISĂ A DREPTULUI

Autor: Ioana-Macrina Cotos-Jinga | 16 octombrie 2023

În drept, se folosește adesea adagiul *ubi societas ibi jus*, însemnând că acolo unde există societate, există și drept. Acest principiu antic își găsește rezonanța astăzi, în teoria dreptului, atunci când se discută despre caracterele raportului juridic¹. Printre acestea, se numără și caracterul social al raportului juridic, care constă în faptul că acesta ia naștere prin normativizarea unui raport social². Desigur, nu toate raporturile sociale sunt reglementate și aduse la rangul de norme, spre exemplu, nu există o lege adoptată cu privire la prietenie. Chiar și așa, în drept se găsesc, ordonate și șlefuite, o multitudine de experiențe, fapte, întâmplări ale vieții alături de oameni. Într-o lume divizată, în care traiul se distinge de la un grup la altul, în care comunitățile au bariere care par, la o primă vedere, insurmontabile din punct de vedere cultural și social (uneori chiar și lingvistic), cum ne mai poate ajuta legea, realizată unitar, nu scindat și specializat pentru fiecare grup în parte?

În general, comunitatea are o caracteristică specială: un set propriu de legi, cutume și de precedente pe care le adoptă și din care izvorăște sistemul legal aplicabil doar în spațiul social al grupului respectiv. Acestea pot fi conforme cu legea statului sau nu. Pot aduce atingere ordinii sociale plenare sau o pot tulbura. Putem lua în considerare faptul că anumite legi de acest fel, chiar dacă nu ar dăuna cu nimic societății dintr-un stat în sine, ar putea aduce atingere setului de norme al unei comunități diferite. O altă problemă de acest fel poate apărea în momentul în care astfel de reguli ale unei singure comunități depășesc barierele conceptuale ale grupului și se luptă să fie încoronate ca norme efective ale societății la nivel plenar. Astfel încât apar diverse nemulțumiri cu privire la legislația statului, la domeniul juridic, la cel administrativ. Mai mult, se formează un fel de scepticism în ceea ce privește apelul la justiție pentru rezolvarea unor neînțelegeri apărute în societate, fiind mai ușor să se recurgă la sancțiunile prevăzute de normele grupului. Într-o societate închegată de frică și dispreț față de vecin, bântuită de un trecut de neîncredere în sistem, pălește orice șansă de a mai crede în legea unei entități de neînțeles, adică a statului.

Cu toate acestea, la fel ca dreptul, statul nu poate exista fără societate, la fel cum și

societatea este legată de organizațiile statale. De aceea, în drept există diverse raporturi juridice care să poată defini atât legăturile create între particulari, cât și pe cele dintre particulari și stat. În acest context, putem vorbi într-o manieră mai concretă despre raportul juridic civil și raportul juridic penal. Raportul juridic civil, pe lângă caracterul social menționat în rândurile de mai sus, mai conține două alte caractere: caracterul volițional și cel de egalitate. Cel volițional se referă la faptul că este voința legiuitorului de a reglementa un raport social. Spre deosebire de raportul juridic penal, care este caracterizat de poziția de subordonare a particularului față de stat, raportul juridic civil se cristalizează datorită poziției de egalitate a părților. Acest aspect se referă la faptul că părțile nu sunt subordonate una față de alta. Mai mult, nicidecum dintre acestea nu poate să își impună voința peste voința celeilalte părți³. Astfel, atât raportul juridic civil, cât și raportul juridic penal reprezintă încercarea de a ajunge la un consens și la pace în cadrul relațiilor sociale, în ramuri diferite de drept.

Cu toate acestea, în raportul dintre comunități, oricare dintre părți se află mereu pe o poziție superioară celeilalte. Astfel, doleanțele și conceptele personale vor valora întotdeauna mai mult ca ajungerea la un consens. Desigur, acesta poate fi găsit în măsura în care se caută ordinea, stabilitatea, pacea prin realizarea unui astfel de raport. Putem să luăm un exemplu pueril: comunitatea *cat person* și comunitatea *dog person*. În cazul în care două persoane, fiecare dintr-o grupare diferită, se vor întâlni să discute, în momentul când se va ajunge la discuția „câini sau pisici” vor exista mereu diferențe și preferințe cu privire la un animal. Ideea pe care vreau să o ilustrez prin acest exemplu este că într-o discuție de acest fel nu are niciun sens să urmărești un consens, o înțelegere, deoarece va fi evident că vor prima interesele și preferințele personale.

Totuși, consensul, unitatea este exact ceea ce dreptul (unei societăți) urmărește. Indiferent de cât de dispași am fi în diverse comunități, cu preferințe, obiceiuri și cutume diferite, știm că avem un loc în care superioritatea nu se mai aplică, în care multitudinea de neacceptări și ostracizări sociale nu joacă niciun rol, un loc în care cu toții suntem egali: în fața legii. Principiul egalității în fața legii reprezintă garanția că diviziunea socială este limitată și temporară, ne asigură că există soluții pentru conflicte, că există un mod de a atinge un consens, indiferent de locul pe care îl ocupăm în societate; nu este doar pentru o comunitate distinctă, cu granițe insurmontabile, ci pentru tot corpul de cetățeni.

NOTE

1. Nicolae Popa, *Teoria generală a dreptului*, ediția a III-a, Editura C.H. Beck, București, 2008, p. 31. ↑
2. Gabriel Boroi, Carla Alexandra Anghelescu, *Curs de drept civil: partea generală*, ediția a II-a, Editura Hamangiu, București, 2012, pp. 51-52. ↑
3. Gabriel Boroi, Carla Alexandra Anghelescu, *Curs de drept civil: partea generală*,

ediția a II-a, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 52. ↑

Imagine: Unsplash